

zők megváltoznak. Ennek megfelelően dolgozza ki a könyv szerzője a régi és új fogyasztók csoportjait az értékorientáció – vagyis a modern, illetve a tradicionális értékek elfogadása – és az élettempó alapján, ami új megközelítést jelent a fogyasztói magatartás kutatásában. Ez a vizsgálati szempont kíséri végig a klasszikus csoportokra, vagyis a nőkre és férfiakra,

illetve az életpálya különböző stációira jellemző fogyasztási szokások vizsgálatát, mindenhol felmutatva a változás irányát, az új fogyasztók jellemzőit.

A trendkutatás legfontosabb eredményei azonban nem elsősorban jóslatok. A könyv legnagyobb erénye talán abban áll, hogy korunk erőforrása, az információs technológia hatásait fel-

mérve olyan változásokra hívja fel a figyelmet, amelyek ismeretében a piacot új nézőpontokból vizsgálhatjuk. Olyan kérdésekhez vezethet el, amelyek lehetővé teszik, hogy a vállalat ne csak kövesse az eseményeket, hanem irányíthassa saját jövőjét.

Nagy Gábor

PAUL R. KRUGMAN – MAURICE OBSTFELD

Nemzetközi gazdaságtan

Elmélet és gazdaságpolitika

PANEM, 2003

A világgazdaság napjainkra a Földön létező egyik legbonyolultabb rendszerré fejlődött. Összetettségben és bonyolultságban, a működését befolyásoló tényezők számában, és az azok között fennálló kapcsolatok sokrétűségében talán csak a Föld teljes ökoszisztémája, valamint az időjárás múlja felül. Bonyolultságát, tényezőinek a működési hatásmechanismusai betöltött szerepét, és e tényezők egymás közötti kapcsolatrendszerét a mai eszközeinkkel nem is vagyunk képesek akárcsak

legalább minden fontosabb részletre kihatóan felmérni és feltérképezni. Ezt tovább nehezíti, hogy a modern kor világgazdasága mind a felépítését, mind a működésében résztvevő szereplőket, valamint azok egymás közötti kapcsolatait, mind pedig a működését befolyásoló tényezők kapcsolatrendszerét tekintve dinamikusan, törésektől sem mentesen változó, és főként egyelőre gyorsulva fejlődő rendszer. Jellemző példa minderre a tőzsdék működése. Gazdasági súlyuk ellenére, a világ

tőzsdéi voltaképpen a világgazdaságnak csupán egy viszonylag kisebb alrendszerét alkotják. Mégis, a tőzsdei részvényárfolyamok alakulását formáló tényezők már önmagukban is olyannyira bonyolult rendszert alkotnak, hogy a mai eszközeinkkel még ennek működéséről sem tudunk valódi, érdemi képet alkotni.

A globalizáció a világgazdaságot szó szerint mindannyiunk közvetlen, személyes köz- és magánügyévé tette. A globalizáció átstrukturálta és újjáalakította a nem-

zeti és a nemzetközi piacok, és velük lényegében minden áruter-
melő tevékenység egész játékte-
rét. Lerombolta a határokat, áttör-
te a védőfalakat, és házhoz, sőt
házon belülre hozta a versenyt,

*„A globalizáció a világgazdaságot szó szerint mind-
annyiunk közvetlen, személyes köz- és magánügyévé
tette. A globalizáció átstrukturálta és újjáalakította a
nemzeti és a nemzetközi piacok, és velük lényegében
minden árutermelő tevékenység egész játéktérét.”*

annak minden kedvező és kedve-
zőtlen hatásával. Egyetlen össze-
függő küzdőtérre alakította a vi-
lággazdaságot, és szabad moz-
gást biztosít az árutermelés, a ke-
reskedelem, és úgyszintén a fi-
nanszírozási ügyletek logisztikájá-
ban mindenki számára, akinek
elegendő ereje van ahhoz, hogy
éljen ezzel. Bizonyos kivételektől
eltelkintve ma már a gazdasági
szereplők egyike sem érezheti
magát biztonságban abban a te-
kintetben, hogy mikor és hogyan
kerül szembe az egzisztenciáját
fenyegető versenytárral. A glo-
balizáció ugyanakkor új lehetősé-
geket is nyit – de inkább csak
azoknak, akik elég erősek, ügye-
sek ahhoz, hogy meglovagolják
azokat.

A világgazdaság ugyanakkor
jelenleg olyan fejlődési pályán ha-
lad, amely igen komoly problé-
mák felmerülését valószínűsíti
már a nem is olyan távoli jövő-
ben. Ezek, ha bekövetkeznek,
megtörhetik a fejlődését, sőt je-
lentősen megzavarhatják a műkö-
dését is, és ezzel veszélyt jelent-
hetnek mindannyiunk számára.
Ma minden nemzetgazdaság azt
tekinti elsődleges céljának, sőt az
ország ereje és jóléte nélkülözhe-
tetlen feltételének, hogy évről évre

növekedjék a bruttó hazai termék
– a varázslatos GDP. Anélkül
azonban, hogy mélyebbre ás-
nánk, e növekedésnek több kor-
látja is azonnal szembeötlik. Min-
denekelelt ilyen a termelési ténye-

zőként felhasznált természeti erő-
források korlátos volta. Szintúgy
ilyen, hogy a kibocsátás növelésé-
hez arra kell ösztönözni a fogyasztókat, hogy mind hamarabb cse-
reljék le a meglévő eszközeiket,
termékeiket, ami viszont a hulla-
dék gyorsuló felhalmozódását
vonja maga után. Ugyanide tarto-
zik az is, hogy a külgazdasági
kapcsolataiban minden ország ak-
tívum elérésére törekszik, ez pe-
dig a rendszer egészét tekintve
képtelenség, hiszen az összes ex-
port és az összes import együtte-
sen zéró értékű játszmat jelent.

Robbanásveszélyes kérdést je-
lent egy további, mindinkább éle-

*„Az árutermelésben mind kevesebb szükség van a
képzetlen munkaerőre, valamint azokra, akik nem tud-
ják kellő gyorsasággal követni a munkaerőpiaci igé-
nyek változását. Ez utóbbi követelményt jól összegezi,
hogy az élethosszig tartó tanulás válik mindinkább a
túlélés feltételévé.”*

sedőnek látszó ellentmondás is.
Ennek egyik oldala, hogy az áru-
termelésben mind kevesebb szük-
ség van a képzetlen munkaerőre,
valamint azokra, akik nem tudják
kellő gyorsasággal követni a
munkaerőpiaci igények változá-

sát. Ez utóbbi követelményt jól
összegezi, hogy az élethosszig
tartó tanulás válik mindinkább a
túlélés feltételévé. A másik oldala,
hogy ezzel növekszik, és számot-
tevővé, az országok nem csekély
hányadában igen jelentőssé válik
a lakosság azon része, amely így
kiszorul a foglalkoztatottságból.
Ráadásul a gazdagabb országok
számára ezt a problémát súlyos-
bítja minden olyan fejlemény,
amely több lehetőséget nyit a
migrációk előtt.

Világgazdaság. Oroszország
mindinkább az új geostratégiai
pozíciói kiépítésének eszközéül
használja az USA-ba, Nyugat-Eu-
rópába, Japánba és Kínába irá-
nyuló kőolaj és földgáz exportját,
s a kínaiak és japánok már verse-
nyeznek azért, hogy melyikükhöz
épüljön az új orosz vezeték. Az el-
múlt hetek híre, hogy az orosz el-
nök bejelentette: mérlegelik annak
lehetőségét, hogy Oroszország a
kőolaj- és földgáz exportjában
esetleg részben áttér az euró el-
számolásra. Egy ilyen lépés valódi
súlyát csak a világgazdasági hatá-
sainak mérlegelése révén mérhet-
jük fel. Oroszország a világ máso-
dik legnagyobb kőolaj- és a legna-

gyobb földgáz exportőre. Egy
ilyen áttérés ezért erősen megnö-
velheti az euró szerepét a nemzet-
közi fizetésekben, és ezzel hozzá-
segítheti, hogy legalább részben
átvegye a dollár szerepét fizetési
eszközként és tartalékvalutaként.

Másrészt viszont az euró ezzel fel is értékelődhet, ez pedig határozottan kedvezőtlen hatásokkal járna az euró övezet országai számára: rontaná az áruexportjuk versenyképességét a nem euró elszámolású piacokon.

Világgazdaság. A következő 5–8 évben külföldi cégek várhatóan 50–100 milliárd dollárt fektetnek be az orosz kőolaj- és földgáz iparba. Ha ez megtörténik, nagy kérdés lesz, hogy a továbbiakban ki függ jobban a másiktól.

Világgazdaság. A mai fejlődési trendnek akár szimbóluma is lehetne a hajdani, mára már leállított gyár helyén emelt, rendszerint nemzetközi lánchoz tartozó bevásárlóközpont, amelyben – jó esetben – annyian találnak munkahelyre, mint ahányan hajdan a gyárban dolgoztak. A saját bőrnkön is érezzük, hogy ma már a termelés logisztikájában az egész világ a játéktér. A világ egyik legnagyobb bankja így telepíti most át 1500 munkahelyét Londonból Indiába. A távol termelt árut viszont kézzelfogható közelségbe kell hozni a megcélzott vevőknek – így lesz a gyár helyén bevásárlóközpont.

A mai világgazdaság egyik meghatározó vonása, hogy az egyik legnagyobb gazdasági súlyú elem van leginkább kitéve az externáliák hatásainak: a pénz- és tőkepiacok rendszere. Ismeretes: egy okos spekuláns fundamentális gyengeségeket fedezett

fel a brit font akkori árfolyamában, és ügyes, erőszakos műveletekkel, amelyeken rengeteget keresett, olyan problémákat idézett elő, amelyek az euró előkészítését szolgáló akkor európai árfolyam-mechanizmusból való kilépésre készítették a brit kormányt. Nagy-Britannia azóta sem tért vissza a közös pénzrendszerhez.

A világgazdaságot nem az ember hozta létre, az spontán módon

„A világgazdaságot nem az ember hozta létre, az spontán módon alakult ki az egyes szereplők gazdasági tevékenységei nyomán. Az országok most viszont két-ségbeesetten igyekeznek olyan szabályokat, intézkedéseket rendszerbe állítani, amelyek kedvezőbbé teszik a világgazdaság működését (bár itt az is éles kérdés, hogy kiknek a számára kedvezőbbé!).”

alakult ki az egyes szereplők gazdasági tevékenységei nyomán. Az országok most viszont kétségbeesetten igyekeznek olyan szabályokat, intézkedéseket rendszerbe állítani, amelyek kedvezőbbé teszik a világgazdaság működését (bár itt az is éles kérdés, hogy kiknek a számára kedvezőbbé!). És mára szó szerint mindannyiunknak közvetlen, személyes köz- és magánügyévé vált, hogy értsük a világgazdaság működését. Mindenkinek, aki a gazdaságban irányító feladatokat lát el akár makrogazdasági területen, akár cégnél, hiszen már a honi

gazdaságban is csak az képes a gazdasági tevékenységeiben jól manőverezni, aki képes átlátni ezeket az összefüggéseket. A nemzetközi gazdaságtan a gazdaságtudomány egyik fontos szakterülete. Mindaz azonban, ami ide tartozik, az elméleti ismeretek és a gyakorlati megfontolások, mindaz a tudás, amelyet ez a könyv elbűnk tár, elengedhetetlen része a gazdaságirányítás és a vállalatvezetés túlélőkészletének is.

Kötelező olvasmány mindenkinek, aki felelős szerepet tölt be a gazdaságirányításban, illetve vállalatvezetésben, és ajánlott olvasmány mindenkinek, aki érteni akarja, hogy mi miért történik a mai világban, és benne itt és most velünk. Emellett a nemzetközi gazdaságtan kiváló tankönyve. A hatalmas témának megfelelően tartalmas mű szerkesztését, előadásmódját úgy alakították ki, hogy segítse, könnyítse a tanulást.

Osman Péter